

مروری بر موضوع

نظارت بانک مرکزی و بانک های عامل

اشاره

چندی پیش، وزیر امور اقتصادی و دارایی خبر داد که نسبت تسهیلات اعطایی بانکها به منابع آنها، به بیش از ۱۱۷ درصد رسیده، در حالی که این نسبت مطابق استانداردهای کمیته بال سوییس، باید در حد ۸۰ درصد باشد. از طرف دیگر، یکی از روزنامه‌ها (روزنامه شرق مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۵) هم متن مصاحبه خبرنگار خبرگزاری ایسنا با دکتر محمود بهمنی، رییس کل بانک مرکزی را چاپ کرده بود؛ مصاحبه‌ای جالب، حرفه‌ای و خواندنی. اول این مصاحبه را بخوانید و بعد هم مقالاتی را که به دنبال آن آمده است.

● آقای دکتر، آیا می‌پذیرید که امر نظارت در بانک مرکزی تضعیف شده است و بانکها و مؤسسات غیرمجاز، تقریباً به قوانین بی‌توجهند؟
○ خیر.

● به عنوان مثال، بانک تازه خصوصی شده «...» اخیراً تسهیلات فروش اقساطی خودرو را که در قالب عقود مبادله‌ای است، با سود ۲۱ درصد عرضه می‌کند و این را به صراحت در شعب خود اعلام می‌کند.

○ خیر، فروش اقساطی، در قالب عقود مبادله‌ای است و سود این نوع تسهیلات برای مدت کمتر از دو سال، ۱۲ درصد و بیشتر از دو سال ۱۴ درصد است و ارقام بیش از این، تخلف محسوب می‌شود.

● ولی این تخلف انجام می‌شود، پس چرا در عین آشکاری، با آنها برخورد نمی‌شود؟

○ چرا ما برخورد می‌کنیم. یک مستند به من بدهید، اگر من برخورد نکردم، شما محق هستید.

● آقای دکتر، این موضوع به صراحت در شعب این بانک مطرح می‌شود.

○ شما بگویید ما برخورد می‌کنیم.

● مؤسسه مالی و اعتباری «...» در مدت کوتاهی ۵۰ شعبه در شهر تهران راه‌اندازی کرده است. چرا با آنها برخورد نمی‌شود؟

○ هیچ کس به دلیل نظارت قوی ما، نمی‌تواند چنین کاری انجام دهد. بانکی که پنج سال است فعالیت می‌کند، هنوز ۵۰ شعبه ندارد. من اسم مؤسسه‌ای را که گفتید، تازه دارم می‌شنوم. این مؤسسه اصلاً مجوز ندارد.

● آیا همین که شما اصلاً از وجود چنین مؤسسه‌ای خبر ندارید، نشان نمی‌دهد که نظارت شما بیش از پیش

تضعیف شده است؟

○ نشانی و تلفن این مؤسسه را به من بدهید.

● البته وظیفه رسانه چنین کاری نیست، ولی همین

مؤسسه سایت اینترنتی هم دارد.

○ ...

● نفرمودید آیا قبول دارید که نظارت بانک مرکزی

ضعیف شده است؟

○ خیر. اصلاً دامنه نظارت بانک مرکزی بسیار گسترده‌تر از قبل شده است. زمانی شما در محدوده یک در یک فعالیت می‌کنید، اما بعد آن را تبدیل به محدوده ۱۰۰ درصد می‌کنید بانک مرکزی جهت‌گیری کرده است نظارت‌ها را استانی کند و همین امر به تقویت نظارت منجر می‌شود.

● **ظاهراً به تقویت منجر نشده است. با چه برنامه ای با آنها برخورد خواهید کرد؟**

○ با هر نوع تخلفی از سوی مؤسسات پولی و اعتباری برخورد می شود. در حال کار کردن روی نرخ ها در بسته بانک مرکزی برای سال ۹۰ هستیم تا این مسایل که دغدغه شماست، برطرف شود و جلوی تخلفات به صورت خودکار گرفته شود.

● **حالا قرار شده صرافی ها کار حواله های ارزی را انجام دهند. آیا ضعف نظارت، در همین موارد مشکل را نخواهد بود؟**

○ خیر، ما ضعف نظارت نداریم، بر کار صرافی ها هم حتماً نظارت خواهیم کرد و با کوچکترین تخلف برخورد می شود. صرافی های آزاد مختار هستند هر نوع پولی را حواله کنند.

● **به عنوان آخرین سؤال، آیا شورای پول و اعتبار اجازه ارایه سود بالاتر برای یارانه های نقدی در سپرده های ویژه را خواهد داد؟**

○ کار خوبی است و بانک ها در حال فکر کردن روی این موضوع هستند.

مقررات راجع به نظارت بانکی

به عنوان مقدمه یادآوری می شود که مطابق مفاد ماده ۱۱ قانون پولی و بانکی مصوب ۱۳۵۱ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان تنظیم کننده نظام پولی و اعتباری کشور شناخته شده و یکی از وظایف مهمی هم که در این راستا برعهده دارد، نظارت بر بانک ها و مؤسسات اعتباری

است. به علاوه، ماده ۱۴ همین قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را برای حسن اجرای نظام پولی کشور مجاز دانسته است تا در امور پولی و بانکی نظارت کند و از جمله به این موارد تصریح شده است:

- تعیین نرخ رسمی تنزیل مجدد و بهره وام ها.
- تعیین نسبت دارایی های آنی بانک ها به کلیه دارایی ها یا به انواع بدهی های آنها.

- تعیین نسبت و نرخ بهره سپرده قانونی بانک ها نزد بانک مرکزی.

- تعیین میزان حداقل و حداکثر بهره و کارمزد دریافتی و پرداختی بانک ها.

- تعیین نسبت مجموع سرمایه پرداخت شده و اندوخته بانک ها به انواع دارایی ها.

- تعیین حداکثر نسبی تعهدات ناشی از افتتاح اعتبار اسنادی، ظهرنویسی یا ضمانتنامه های صادره از طرف بانک ها و نوع و میزان وثیقه این قبیل تعهدات.

از سوی دیگر، فصل دوم قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲ به موضوع تسهیلات اعطایی بانکی اختصاص یافته و ضوابط این امر نیز در آیین نامه اجرایی مربوط به تفصیل آمده و به طور خاص در ماده ۴ این آیین نامه بدین شرح بر وظایف نظارت بانک ها تأکید شده است: بانک ها بر حسن اجرای قراردادهای منعقد شده موضوع این آیین نامه - اعم از نحوه مصرف و بازگشت تسهیلات اعطایی - نظارت لازم و کافی به عمل خواهند آورد.

طبق استانداردهای کمیته بال، نسبت تسهیلات اعطایی بانک ها به منابع آنها باید در حد ۸۰ باشد، در حالیکه در ایران...